

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 „
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, május 13.

Pium desiderium.

(—a.) Kossuth Ferenc vasárnapi nyilatkozata, melyben azt a reményét fejezi ki, hogy nemsokára az egész ország egy táborban lesz, képezi ma is a politika szenzációját. Hónapokkal ezelőtt is tett már egyszer hasonló nyilatkozatot Kossuth, de akkor csakhamar napirendre tértek felette. Most azonban kommentálják pro és kontra, irányt adó politikusok nyilatkoznak felőle s ha abban nem is lehet hinni, ahogy egyes függetlenségi organumok magyarázták Kossuth pécsi beszédét, hogy t. i. nemsokára az egész ország negyvennyolcas lesz, de annyit mindenesetre bizonyít ez a dolog, hogy van valami a levegőben.

Mióta gyorsabb tempóban közeledik a koalíció e vállalt mandátumának befejezéséhez, gyakrabban felmerült iránytadó körökben az az óhaj, hogy megbízásuk megoldása után is az országra kár lenne szétválniuk a koalíciós pártoknak. A kormányzásnak ebben a nehézkes formájában is, amilyen a pártok koalíciója, az utjukba gördülő ezer akadály dacára is oly sok szép és hasznos dolgot alkot-

tak a lefolyt rövid idő alatt, hogy a liberális kormányok négy évtized alatt sem tudtak megközelítőleg sem felmutatni hasonló, a nép javát célzó és előmozdító törvényhozási alkotásokat. Kétségkívül még sikeresebb és áldásosabb lenne működésük, ha szorosabb kapcsolat fűzné őket össze.

Bizonyára érzelmi momentum is járul ehhez az eszméhez. Csaknem négy esztendővel ezelőtt jött létre a koalíció. Nehéz viszonyok közt alakult, a hatalom teljes erejével kellett megküzdeniök, sokan bámulatra méltó áldozatokat hoztak, mindnyájan ki voltak téve az üldözésnek, elnyomásnak, — — — így nőttek össze. Mikor megnyílt előttük az alkotó munka tere, nem váltak szét, együttesen vállalták a nehéz, személyes előnyt alig ígérő megbízást az alkotmányos király kezéből. Ha szabad Carlyle drasztikus hasonlatával élni, a vályúnál sem maradtak egymásra.

Egyszóval úgy az ádáz küzdelem, mint a nehéz alkotó munka idején egymáshoz szoktak, egymást jobban megismerék és megértették, egymás véleményét tisztelni tanulták. Ha már most előbb vagy utóbb teljesen kifejezik elvállalt munkájukat, miért kelljen elválniok, esetleg egymás ellen agyarkodniok?!

Mi haszna lesz abból az országnak, ha azután majd csak az egyik pártnak a programmpontjai kerülnek megvalósítás elé? Pláne mikor a többségi pártnak legfőbb programmpontja tiz esztendőn belül úgy sem valósítható meg!

Eppen ez az utóbbi körülmény adta a tulajdonképpeni ideát ahhoz, hogy egyelőre erre az időre, erre a tiz esztendőre, amíg programjuk nagyobb nehézség nélkül összeegyeztethető lenne, maradjanak együtt a koalíciós pártok. A közjogi kérdések úgy is ki vannak kapcsolva, a gazdasági dolgokban pedig, mint eddig is megmutatták már, könnyen megtudnak egyezni egymással.

Ebben nem is lenne semmi akadálya a fuzionak, de annál nagyobb van a formában s tartunk tőle, hogy ennek az akadályait nehezen fogják leküzdeni. Sem Kossuth nem lesz 67-es, sem Andrássy és Zichy nem lesznek 48-asok. Ha azonban megtalálják a kellő formát, akkor mi sem fog utjában állani a koalíciós pártok további együttmaradásának.

Hát a néppárt és az ő külön programja? A párt hivatalos lapja határozottan kijelenti, hogy a párt konferenciáin soha még szóba sem jött a fuzió eszméje. Elhisszük. De ez nem zárja ki azt, hogy a párt egyes vezető tagjai ne

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A magyar nagybirtok multja.

Irta: Dr. Krüger Aladár.

Részletek a kath. szemle legutóbbi füzetében megjelent nagyobb tanulmányról.

(Vég.)

Nagybirtokrendszerünk már régen kialakult, mikor még mindig találunk tulajdonközösségeket — a határvidékről nem is beszélve a falvakban és városokban. Egészen a 18 század végéig vezetnek a nyomok, a melyek azt mutatják, hogy egyes városok és falvak lakosai az egész határt közösen bírják s a közbirtokosságok, a volt urbéresek erdei és legelői ma is mint a kisbirtokosok nagyobb tulajdonközösségének maradványai azt tanúsítják, hogy az őseredeti alakulás a nagyobb birtokkegyeseknek kedvezett.

Az ingatlanok illetén elkülönülése tehát századok alatt természetesen meg végbe, a magyar királyok minden önkénye nélkül. Királyaink szent István példáján indulnak s a természetes folyamatot inkább csak szabályozzák, de nem terelik tőle idegen utra erőszakosan. Néha szerencsétlen kézzel avatkoznak bele a fejlesztésbe, mint II. Endre; máskor ritka ta-

pintattal intézik a birtokpolitikát, min VI. Béla a tatárjárás után. Önkényeskedésnek, fejedelmi szeszélynek és erőszakoskodásnak azonban eljárásukat nevezni nem lehet, inkább lehet több királyunkat gyengeségről vádolni.

Az Árpádházi királyok teljesen kifejtett birtokrendszert hagynak utódaikra, amelyet Nagy Lajos éleslátása aknáz ki megfelelően az ország javára. Alatta nyeri a magyar nagybirtok igazi jelentőségét, amikor a honvédelmi köteleesség elsősorban a nagybirtokra hárul. És hogy ez az intézkedés mennyire jónak bizonyult, azt Nagy Lajos bel- és külpolitikájának káprázatos sikerei bizonyítják.

I. Károlyal záródik a magyar nagybirtok történetének első kora: a kialakulás. Nagy Lajossal kezdődik a második kor, a nagybirtok uralkodó jelentőségének korszaka. Lehet ebben a korszakban — és pedig egész joggal — az önzésnek a haszonlesésnek nem egy rut esetét szemére hányni a magyar nagybirtokok urainak; de viszont ne feledjük, hogy a várnai csata vesztes után ezek a nagybirtokosok találták meg a legmegfelelőbb formát a haza megvédésére Hunyadi kormányzóságában, ami viszont megelőzője, alapja volt a magyar történelem legfényesebb korszakának: Mátyás uralkodásának.

Mátyás után még fokozódik a nagybirtok

jelentősége. A nagybirtokosok tartják kezükben a «király üstökét» s a kor romlottsága rajtuk látszik meg legjobban. Ők ültenek a trónra árnyékkirályokat, provokálják a Dózsa-lázadást és okozzák hazafiataln késlekedésükkel a mohácsi vészt. A megvesztegetett nagybirtokosok hozzák be az 1505-iki törvények ellenére a Habsburgokat. A mohácsi vész megnyitja Magyarországot a töröknek, I. Ferdinánd koronázása a németnek s a két csapás elleni küzdelemben Isten óvja a nemzetet a végpusztulástól. Ebben a küzdelemben csak is döntő szerepet a nagybirtok visz. Az első nagybirtokosok kerülnek Erdély fejedelmi székére s amit vétett a nagybirtokos osztály 1526-ban és 1527-ben, azért megszenved és azt igyekszik jóvátenni egy része évszázadokon át. A nemzeti ellenállás ünnepeit hősei, megsírattott vértanui jobbra a nagybirtokosok között kerültek ki. Maga legnagyobb szabadsághősiünk, az utolsó nemzeti szuverén fejedelem, II. Rákóczi Ferenc az ország legnagyobb birtokosa. Az ő nevével záródik az a korszak, amikor a magyar nagybirtokos osztály az ország sorsára állandóan döntő befolyást gyakorolt.

Ugy ebben, mint az előző korban is gyakorolta feltűnik a magyar birtokosok közt nem egy név, melynek viselője idegenből szakadt hozzánk s akadtak, akik ebből is

Van szerencsém a n. é. uri közönség szí-

ves tudomására hozni, hogy a

a legdivatosabb angol szöveteim megérkeztek, melyből a legelegánsabb ruhákat kedvező feltételek mellett készítek.

ta vaszi idényre

A. n. é. közönség szives támogatásáért esedezve
vagyok kiváló tisztelettel

KISS ISTVAN, angol uri szabó

Színház utca 4. (Adorján-palota.)

beszélhetek volna a fuzió érdekes és fontos tervéről. És ha komolylyá válik a dolog, s a 67 és 48 kérdésében megtudnak egyezni, nem hisszük, hogy elvi akadályt képezne a fuzióval szemben a néppárt külön programja. E program-pontoknak nem az elejtéséről van szó, ezt senki sem kívánhatja a néppárttól, hanem bizonyos időre való felfüggesztéséről. Erre pedig — mint az elmúlt két éven át történt — szintén lehetne valamely alkalmas formát találni.

Természetesen könnyen nem megy ez sem, de nem tartjuk éppen lehetetlennek.

Mindazáltal a fuzió dolga, ha történt is benne valami, olyan messze van még, hogy még alig lehet más egyébnek tartani, mint pium desideriumnak.

A képviselőház mentelmi bizottsága szombaton, e hó 16-án délelőtt 9 órakor a képviselőház II. számú termében ülést tart. melynek tárgyai: 1. Vlád Aurél képviselő bejelentése Brediceanu Korolján képviselő mentelmi jogának megsértése tárgyában. 2. Sándor Pál, Szilassy Zoltán, Lengyel Zoltán, Várady Imre, Blahó Pál és Ajtay Aladár képviselők mentelmi ügyei.

A sürgősség. Az ülések meghosszabbítása természetesen változtat az elnökség munkabeosztásán is. Justh Gyula meddig a délelőtti üléseken fog elnökölni, míg Návay és Rakovszky alelnökök a délutáni tanácskozásokat vezetik. A holnapi napon azonban végig Justh Gyula elnököl, délelőtt tíz órától este nyolc óráig. A kormány azt reméli, hogy a költségvetést ilyen módon tíz nap alatt elintézteti. Ezután a képviselőház beruházási javaslatokat, vicinális javaslatokat, a kivándorlási törvényt és más igazságügyi javaslatokat tárgyal. Hogy az adóreformjavas-

tóktét kovácsoltak a magyar történelem befejezésére. Teljesen alaptalanul, minden igazság megtagadásával. Azok a beköltözött idegen nemzetségek már az első nemzedékben hű magyarokká váltak s minél több ilyen elmagyarosodott családot fedeznek föl, annál nagyobb a magyar faj beolvastó erejének a dicsősége. Nagybirtokosaink Nagy Lajostól a szatmári békéig terjedő küzdelmes korszakban sokat ártottak, de sokat is használtak a magyar államnak. Tudták nagyra tenni és nyomorba dönteni hazájukat; de a csapások idején nem futottak el, küzdöttek s az általános nemzeti hanyatlást elsősorban nagybirtokososztályunk érezte meg.

A szatmári béke önmagában a kényszerű politikai szükség által indokolt lépés volt; szatmári vésznek következményei miatt lehetne elneveznünk. Innen kezdődik nagybirtokososztályunk elmagyartalanodása, a magyar nagybirtokok idegen kézre jutása.

A török és a német ellen folytatott kétszázados küzdelemben kipusztult ősi birtokos családjaik nagy része; az idegen hatalom idegen családokat ültetett az elgyengült nemzet nyakára. A híres neo acquistica commissio csak ott ismerte el a magyar elem kétségtelen

latokat még a nyári szünet előtt tárgyalni fogják-e, még nincs eldöntve. A nyári szünet legkésőbb június közepén kezdődik.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, május 13.

Elnök: Justh Gyula.

A mai ülés fél tizenegy órakor kezdődik. A jegyzőkönyvet már a tegnapi ülés végén hitelesítették s így ma rögtön az ülés elején ráternek a Hoitsy Pál által benyújtott indítvány tárgyalására, mely szerint az ülések tartama 8 órára hosszabbítassék meg.

Az elnök konstatálja, hogy szözlásra senki sem iratkozott fel s így

a szavazás

következik.

Az elnök felteszi a kérdést és a Ház nagy többsége elfogadja Hoitsy Pál indítványát s így az ülések ezentúl nyolc óra hosszáig fognak tartani. (Helyeslés.)

A legközelebbi nyolc órás ülés, holnap, csütörtökön lesz.

Az elnök javasolja, hogy a meghosszabbított ülések 2—4-ig megszakitassanak és a délutáni ülés 4—8-ig tartson.

A Ház ehhez az intézkedéshez hozzájárul.

Thaly Kálmán intézkedést kér, mert a bizottságok ülése összefog esni a délutáni képviselőházi tárgyalásokkal.

Az elnök megnyugtatta Thalyt. A bizottsági ülések idejét maguk a bizottságok fogják megállapítani és megváltoztatni.

Következik

a költségvetés

vita folytatása.

igazát, ahol nem lehetett előre kitérni. Ellenben buzgón törekedett minden hatalmi tényező arra, hogy minél több idegen elemet telepítsen be s kivált a nagybirtokos osztályban igyekzett támaszt találni. Nemzeti hőseink elkobzott javai idegeneknek jutnak; maguk a magyar nagybirtokos családok az udvar légkörében elnemzetietlenednek. A megelőző korszakban a kapcsolt részek nagybirtokosai a magyar állam hű polgárai voltak; ez a korszak belőlük is kiöli a magyar nemzeti öntudatot s mikor az új kor ébresztő szele szétfujja az udvari levegő kábító varázsát, a kapcsolt részek nagybirtokosságának nemzeti öntudata már nem mint magyar nemzeti érzés, hanem annak ellenségeként ébred föl.

A szatmári békétől egészen a XIX. század derekéig a magyar nagybirtokosságnak nincs más ideálja, mint a hatalom árnyékába sűtkérezni. Az Árpádok alatt a nagybirtokosság előmozdította a magyarság megtelepedését, az államrend megszilárdulását. Nagy Lajos korától a szatmári békéig a haza sorsát vezette hol jól, hol rosszul. III. Károlytól I. Ferenc haláláig csak jövedelmét tudja elkölteni, az udvar fényében sűtkérezve.

Széchenyi István föllépésétől számítható a

Popovics Dusán horvát nyelven kéri a Házat, engedje meg neki, hogy jegyzeteit használhassa, mert magyarul akar beszélni.

A Ház ezt megengedi neki.

Popovics Dusán ezután tört magyarsággal olvassa beszédét: A Rauch — ugymond — nparlamentárisan kormányozza Horvátországot. (Helyeslés a horvátoknál.) Rauch helyzete lehetetlen nálunk, ő azonban még sem akarja levonni. A választáson egyetlen ember sem állott melléje. Rauch megígérte, hogy rátér az alkotmányos alapra.

Supilo (Közbekiált): Ajajaj! Bozse, Bozse! (Derűtség.)

Popovics Dusán: Kérde hova vezet a mai uralom. Rauchnak ugyilátszik sikerülni fog befejezni végkép a Magyarország és Horvátország közt levő becsületes dualizmust. Rauch terrorizálta az egész országot. Elmozdította Surmin egyetemi tanárt.

Supilo: Zsivió Surmin!

A horvátok éljenzik Surmint.

Kiáltások balról: Jól tették, hogy elmozdították Surmint.

Az elnök (Csenget): Csendet kérek!

Popovics Dusán: Surmin elmozdítását azaz indokolták, hogy megrendítette a társadalmi és ethikai rendet. Mit szólnának ha például Kmetty tanárt ilyen indokollással elmozdítanák.

Markos Gyula: Az egészen más, ő biztosan áll. (Derűtség.)

Popovics Dusán: Nem sokára be fog bizonyulni, hogy Rauch bán illoyalisan visszaélt a király bizalmával. (Mozgás.) Erről bővebb bizonyítékkal is szolgálhatok, melyeket azonban e helyen nem akarok előterjeszteni.

A mi most Horvátországban történik, az negativ europeizmus. A kormány iránt bizalmatlan. A költségvetést nem fogadja el. (Taps a horvátoknál.)

Roics Milán: Horvátul beszél.

magyar nagybirtok történetének negyedik, legújabb kora, amelyben most élünk. A legnagyobb magyar példája, tevékenysége, küzdelmei, tettei az Akadémia alapításától utolsó irodalmi alkotásáig, a Blickig mintegy mózesi utmutatások a jövőre nézve. Ez a kor Széchenyivel kezdődik; ő az első nagybirtokos, aki a modern korban belátja a nagybirtok igazi hivatását s igyekszik azt be is tölteni. A jobbagység felszabadítása, a katolikus papságnak a tizedről való önzetle, önkéntes lemondása Széchenyi szellemének hódítását jelentik a birtokososztályban. Most a szociális kérdés megoldása kopogtat sürgetően a nagybirtok határain — de ez már a jelenre és a jövőre tartozik; arra a jelenre és jövőre, a melynek még mindig csak folytatásai a nagybirtok újkorának, a Széchenyivel kezdődött újkornak.

Négy korszakot különböztetünk tehát meg a magyar nagybirtok történetében:

I. a nagybirtok kialakulásának kora I. Károly haláláig;

II. a nagybirtok uralkodó befolyása a nemzet sorsára, Nagy Lajostól a szatmári békéig;

III. a nagybirtok elnemzetietlenedésének kora III. Károlytól Széchenyi föllépéséig;

Aki olcsó és elegáns ruhát akar viselni az keresse fel

GELBERT MÓR uriszabó szalonját

Kapucinus-utca 5. szám. I. emelet. Justh-palota.

Hol megérkeztek készpénzzel vásárolt angol és hazai divatkelmék, melyekből mivel olcsón sikerült bevásárolnom már 22 forinttól kezdve készítek elsőrendű ruhákat mérték szerint, elsőrendű kivitelben. A n. é. közönség b. párfogását kérve vagyok kiváló tisztelettel

Divatos munka. Elsőrendű szabás. Vidéki meghívásra szívesen jövök.

Gelbert Mór uriszabó.

Magdics Pero: Horvátul beszél.

Babocsay Sándor a nemzeti kérdéssel foglalkozott. Kijelenti, hogy az ő pártja nincs összeköttetésben a szélső nemzetiségi párttal. A költségvetést nem fogadja el.

Az elnök a vitát holnapra halasztja.

Mezősi Vilmos az általános választói jog ügyében interpellál. Az interpellációt kiadja a Ház a miniszternek.

Az ülés fel három órakor véget ért.

A nyimoesdi gyilkosság.

A nyimoesdi kettős gyilkosság ügyében még mindig nem lehet többet tudni, mint a gyilkosságot követő napon tudtak. A bűnügy aktái napról-napra szaporodnak, azonban a valóságot nem sikerült felderíteni. A csendőrség a terhelő körülmények alapján Lupus Jánost többed magával letartóztatta és az ügyben ki is hallgatta őket. Azonban a kihallgatások nem mozdították elő az igazság felszínre hozását.

Ujabbán a gyilkosság ügyében igen érdekes fordulatok vannak, melyek hivatva lesznek a tény megállapítására.

Az újabb fordulatokról tudósításunk a következő:

A gyilkosságot követő napon a csendőrök letartóztatták Lupus Jánost hatodmagával. A vizsgálóbíró kihallgatta a letartóztatottakat, ezek azonban makacsul tagadták, hogy ők ölték volna meg Pék Vaszlit és a feleségét.

A csendőrség Lupus János házában kutatást is tartott és akkor három baltát talált. A baltákon vérnyomok látszottak. Lupus háza mellett egy patak folyik, a csendőrség itt is helyszíni vizsgálatot tartott s megállapította, hogy a baltákat itt megmosták. Lupus János azt adja elő, hogy a baltákkal állatot vertek agyon s ezért voltak azok véresek.

A vizsgálat fontosabb része a vizsgálóbíró-

nál történt. Itt már meg lett állapítva, hogy Lupus János többedmagával még a múlt évben agyon akarta verni Pék Vaszlit és a feleségét, azonban akkor ez meghiúsult s a megtámadott ember feljelentést tett Lupusék ellen. A tárgyalás tegnapi volt kitűzve s ez ügyben Pék Vaszlali mint koronatanu lett volna kihallgatva. Nagyon valószínű tehát, hogy ettől való félelmükben Lupusék ölték meg Pékékét.

A hullaszemle alkalmával Pék Vaszlaliné fején hatalmas balta-vágást konstatáltak, amely vágás a koponyát egészen megnyitotta. Pékné fején kendő volt s a balta ezt is átvágta. A vágás nyomán kiömlő vér a kendőt is bevezte. A véres kendő a többi bűnjelék közé lett téve anélkül, hogy akkor annak valami fontosabb jelentőséget tulajdonított volna a bíróság.

A véres kendő most előtérbe lép s mint legfőbb bizonyíték fog szerepelni a rejtélyes bűnügyben. Ugyanis az eredménytelen nyomozás után most a bíróság a tudomány eddigi vívmányainak egyik legfontosabbikához folyamodott.

Ismeretes, hogy dr. Vámosy Zoltán nagy tanulmányt adott ki, melyben elfogadhatóan megállapította, hogy az emberi vér vegyi uton megkülönböztethető nem csak az állat vértől, de egyik ember vére is a másiktól. A tanulmánynak igen fontos szerepe jut különösen a bűnügyekben.

A nagy fontosságú tanulmányt először a nagyváradi ügyészség akarja igénybe venni és pedig nyimoesdi gyilkosságnál. A letartóztatott emberek ugyanis elismerik, hogy a balták az ő tulajdonuk. A balták véresek is, erről azonban ők azt mondták, hogy állatok vére, től származik. Most tehát a tudomány lesz hivatva megállapítani, hogy a baltán talált vér tényleg állat vére, vagy pedig azonos a kendőn találttal.

Az ügyészség a baltákat és a kendőt Feleter Emil kiváló vegyészhez küldte fel s most az fog dönteni a nagyon kritikus kérdésben.

Elfogott kalandornő.

A leánykereskedőknek egyik legveszedelmesebb tagját sikerült letartóztatni. A letartóztatott egyén nő, aki bekalandozta az egész Magyarországot és a könyöradományok gyűjtési örve alatt megszarolt minden tehetősebb egyént. A veszedelmes nő oly ügyesen űzte könyöradományok gyűjtéseit, hogy a mögött a magyar rendőrségnek nem sikerült a leánykereskedelmet konstatálni. Most végre a csernovitzi rendőrség letartóztatta őt s az igazságszolgáltatásnak fogja átadni.

A kalandornőről tudósításunk a következő:

Az aradi rendőrség egy héttel előbb sürgönyt kapott a csernovitzi rendőrségtől. A sürgönyben az ottani rendőrség tudatja, hogy letartóztatott egy asszonyt, aki magát Pop Máriának mondja s azt állítja, hogy ő megfordult Nagyváradon, Aradon és több más városban is

ahol könyöradományokat gyűjtött. A letartóztatás alkalmával különösen hangsúlyozza, hogy Nagyváradon még az illetőségi helyét is megállapította a rendőrség, mert akkor itt egy leány miatt összeütközésbe jött vele.

A sürgöny alapján megindult a vizsgálat s az aradi rendőrség fényképet kért a csernovitzi rendőrségtől. A fénykép alapján tényleg konstatálta, hogy Pop Mária járt Aradon egy feltűnő szépségű leány társaságában és hogy Pop Mária leánykereskedő.

A leánykereskedelmet úgy űzte, hogy a fiatal barna leány kíséretében megjelent a tekintélyesebb egyénekknél, akik meglehetősen jó anyagi viszonyok között éltek. Az ilyen látogatások alkalmával feltűnő eleganciával volt öltözve, igen sok ékszert viselt s gróf Telekynének mondta magát.

Az elegáns grófnét szívesen látta mindenki s könyöradomány iránti kérelmét teljesítették is. Modorával rövid idő alatt megnyerte az illető adakozó rokonszenvét sőt bizalmát is. Ekkor aztán eldobta magáról az adomány gyűjtő szerepet is elő állott tulajdonképeni foglalkozásával s eladta a mellette lévő feltűnő szépségű leányt.

Ha sikerült a leánykereskedés, akkor ezt teljesen kiaknáztatta és megszarolta az illetőket, akik kénytelenek voltak fizetni. Aradon igen sok ilyen zsarolást követett el. Ott nem szerepelt állandóan, mint Teleky grófné, hanem használta Muntyam Lázárné nevet is.

Aradról Nagyváradra jött és itt is többeket megszarolt. Nagyváradon egy ajánlólevél segítségével operált az asszony. A levélen egy aradi görög keleti lelkész nevét hamisította s ez mindenütt, ahol megjelent jó ajtónyitásként szerepelt.

Pop Mária 47 éves asszony, akinek különben, szakácsné a foglalkozása. Két leánya is van. Az egyik 16, a másik 21 éves. A sürgöny alapján a nagyváradi rendőrség is megindította a vizsgálatot azonban nem tudott felderíteni semmit s ily értelmű válasz sürgönyt is küldött.

A letartóztatott nőnek Csernovitzban elkövetett cselekményéről még nem adott értesítést a rendőrség. A híres kalandornő ügyében most széleskörű nyomozás folyik.

Harc az erdőőrrel.

Pórujjárt támadók.

Az erdőőrnek veszedelmes kalandja volt tegnap Kristyón. Az esetről illetékes helyről a következő értesítést vettük:

Gyöbry Géza, a I. sz. püspökség vaskóhi főerdésze kiküldötte Hajduk László uradalmi erdőőrt, hogy rendes körutját végezze a havasokon. Mikor utjáról visszatélt jött az erdőőr, tilosban legelésző kecskéket talált, amelyeket kötelességéhez képest be akart hajtani. Közeledtéré a kecskék mellett lévő pásztorok elfutottak, mire Hajduk a kecskéket maga előtt terelve, folytatta utját. Alig ért Felső-Kristyó község közelébe, egy ház mögül mintegy 30-40 ember rohant elő, akik fenyegetések közt igyekeztek az erdőőrt bekeríteni. Hajduk a tulerővel szemben óvatosan hátrálni volt kénytelen, a kecskéket átadta az elősiető uradalmi erdőkerülőnek (sumár) hogy hajtsa be, a zajongó sokaságnak pedig odaszólt, hogy a kecskék behajtását a törvény rendeli, a tulajdonosok jelentkezzenek

Az Érmelléki Kereskedelmi Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

másnap s a törvényes formák közt megkapják jószágukat.

A békitő beszéd nem sokat használt. A panaszosok ismét szétváltak nagyobb távolságra, azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy Hajdukot bekerítik. Hajduk látta, hogy ennek már a fele sem tréfa, futásra vette a dolgot, de visszavolt üldözőnek, hogy a törvényes következményekkel jó lesz számolniuk. A parasztok erre sem adtak semmit, sőt biztatták egymást:

— Azért se eresszük ki!

— Ne féljete, nem szabad a fegyvert használnia! Nem szabad lönie!

Azzal üldözték a futva menekülő erdőrt tovább. Már erősen közeledtek hozzá, mikor Hajduk még egyszer figyelmeztette őket, hogy ha nem hagyják abba az üldözést, közéjük lö. Ez sem használt. Hajduk még egy kísérletet tett: a levegőbe lőtt puskájával, riasztóul, aztán tovább futott. Az oláhok utána. A veszedelmes helyzetbe jutott erdőrtnek nem volt mit tennie, ismét lekapta puskáját s a fenyegetve üldöző tömeg közé lőtt, majd mikor ez sem állította meg őket, másodszor is közéjük lőtt. A második lövés után az üldözés megszűnt, Hajduknak sikerült megmenekülnie s hazaérve, azonnal jelentést tett az esetről fellettes hatóságának.

Hajduk jelentésére azonnal megindult a nyomozat, melynek során kiderült, hogy az üldözők közül ketten megsebesültek arcukon és mellükön, sőt egyiknek szemét is érte a sörét. Ezeket a sebesülteket Vaskóhtra vitték s azonnal orvosi kezelés alá vették. Az egyik sérültnek állapota éppen nem veszélyes, ez rövidesen fel fog épülni; a másik azonban elvesztette a félszeme világát. Ez utóbbinak megsérült a másik szeme is, de az megmenthető lesz. A sebesülteket még a tegnapi nap folyamán beszállították a belényesi kórházba.

A csendőri nyomozat megállapította, hogy az erdőrt, mint a fenti tényállásból is kitűnik, tegyverét jogos védelemből használta.

UJDONSÁGOK.

Szent Bonifác.

Ma van a harmadik u. n. fagyos szentnek, szent Bonifácnak az emléknappja. Bennünket onnan érdekel közelebről az ünnep, hogy szent Bonifác teste, a Szent László templomban van elhelyezve. Ma reggel kibontják az oltárt s Bonifác teste fölött tartják meg az ünnepélyes szent misét.

Érdekesnek tartjuk szent Bonifác életéről a következő adatokat közölni:

Bonifác, egy Aglája nevű főnemes hölgynek a gazdatiszta volt. Aglája később magába szállt, megbánta eddigi könnyelmű életét s elhatározta, hogy ezentul kegyes, vallásos életet fog folytatni. Ezenkívül ellenállhatatlan vágy szállotta meg szívét a tekintetben, hogy valamely szent ereklyének a birtokába juthasson. Megbizta hát Bonifácot, hogy utazzék el a szent földre s onnan bármi áron szerezzen ereklyét s azokat hozza el magával.

Éppen tanuja lett egy szörnyű jelenetnek, midőn egy csoport keresztényt végeztek ki.

Ezen jelenet rendkívüli nagy hatást gyakorolt Bonifácra. Valami csodálatos lelkesültség szállta meg egész valóját, midőn a keresztényeket egymásután kivégeztetni látta. Többé ellent nem állhatván indulatának, szóval és lel-

kesen ott mindjárt kikiáltotta, hogy ő is kereszténynek vallja magát.

Meghallván ezt a kivégeztetésnél jelen volt Simplicius nevű bíró, azonnal megfogta Bonifácot és nagy kínzásokat méretett rá, hogy előbbi kijelentését visszavonja.

De Bonifác állhatatos maradt. Simplicius forró szurokba dugta. De a száraz hordó szétrepedt és Bonifácot lefejezték.

Szolgái, kik vele utaztak, 150 aranyon megvették Bonifác testét s ereklye helyett ezt vitték haza Aglájának.

Váradra a XVIII. században került Bonifác teste, mikor a katonabákok megtalálták. Forgách püspök hozta magával Rómából.

Szent Bonifác történetének egész irodalma van; a költészet is foglalkozott megható történetével.

* Idegen huszárezredek Bihar megyében.

Bihar megyének több községében fog-nak a reánk következő hetek alatt időzni idegen huszárezredek. A honvédelmi miniszter értesítette is az alispánt az átvonuló katonaságról. E szerint a X-ik huszárezred, mely áll 3 törzstisztből, 30 főtisztből 871 emberből és 849 lóból, május 16-tól 24-ig Ermiályfalván fog állomásozni. A másik ezred a IV-ik lesz, melynek egy osztálya fog Bihar megyén keresztül vonulni. A huszárok Bécsből jönnek s május 20-án lesznek Mezőkeresztesen s Mezőpéterden. A IV-ik ezred osztálya áll 1 törzstisztből, 15 főtisztből, 357 emberből és 404 lóból. A honvédelmi miniszter utasította az alispánt, hogy az átvonuló huszárok elszállásolásáról s ellátásáról gondoskodjék.

* **A belügyminiszter a magyar címer érdekében.** Andrassy Gyula belügyminiszter körrendelet bocsátot ki valamennyi város törvényhatóságához, amely igen sok a magyar címer és jelvények ellen elkövetett visszaélésnek lesz hivatva elejét venni. A körrendelet rendelkező része ugyanis így szól: »Aki a magyar sz. korona országainak egyesített vagy az ország külön címerét számdékosan elferdítve használja vagy azt az állam méltóságát sértő módon alkalmazza, 15 napig terjedhető elzárással és 200 korona pénzbüntetéssel sújtandó. A büntetés közigazgatási uton hajtható végre.«

* **A szarándi román lázadás epilógusa.** Még élénk emlékezetében van az ujságolvasó közönségnek az a kínos incidens, amely a múlt héten a szarándi erdőben a magyar és román munkások közt zajlott le. Az esetnek érdekes folytatása lett, amennyiben Márkaszkék község lakossága, amely szintén igen feszült viszonyban van az ottani románokkal, az eset hallatára igen megrémült és komoly összetűzéstől tartva fölkererte a széplaki jegyzőt, hogy a románok részéről esetleges támadások ellen nyujtsanak nekik védelmet és tudakozódjunk az illetékes hatóságnál, hogy az ügy komolyabb jellegű e vagy sem és van-e nekik aggodalomra okuk. A vizsgálat Koczka csendőrőrmester vezetésével meg is indult és a nyomozás adatai alapján kiderült, hogy az eset komoly aggodalomra alapul nem szolgálhat, a lázadás éle nem annyira a magyarság ellen irányult, mint inkább személyes ellentétekből eredő összetűzés volt. Az eredményről értesítették a márkaszékieket, akik ettől némileg meg is nyugodtak, de az eset mégis igen jellemző a magyar és az oláh faj közötti összeférhetlenségre és éles világitást vet a nemzetiségeknek a magyarság elleni lépten-nyomon felbukkanó gyűlöletére.

* **Az Uri-utca csatornázása.** A mérnöki hivatal tegnap a Búdós-árok rendezése és a Szilágyi Dezső-utca csatornázására vonatkozó tervek bemutatása mellett előterjesztést tett az

Uri utca csatornázására is. A főmérnök ezt azért tette, mert tudomása szerint a postaigazgató, tekintettel az építendő új posta palotára, kérte az utca kiaszfalozását, ez pedig lényegesen összefügg a csatornázással.

* **Nem lesz cigánytelep Nagyváradon.** Hosszu véleményadások után végre tegnap a tanács elé került a cigánytelep ügye. A város által létesíteni szándékolt telep terveit a számvevőségnek adták ki előzőleg. A főszámvevő nem javasolja a telep felállítását, mert az 100000 koronába kerül s a városnak nincs pénze. A cigányokban pedig nem lát annyi garanciát, hogy ha esetleg tel is építenék a telepet, azt kitudnák fizetni. Az indoklás vége pedig az, hogy a cigányügy jelenleg országos rendezés előtt áll, tehát várja meg a város, míg ez bekövetkezik.

* **A muzeum kökerítése.** A Rákóczi-ut rohamos fejlődése mellett egyes részek oly elmaradtak, hogy az ut szépségét nagyban csorbítják. Ilyen elmaradt rész a muzeum melletti kökerítés, mely ma már sehogysen tud beleilleszkedni az ut keretébe. A régészeti egylet tegnap ez ügyben beadványt nyujtott be a városhoz s kéri, hogy a régi kerítés helyett a város új kerítést építsen.

* **Nagy sztrájk Bodonoson.** A késő esti órákban értesülünk, hogy a bodonosi szénbányákban, melyek a Magyar Aszfalt Rt.-nak képezik tulajdonát, tegnap sztrájk ütött ki. Mintegy 200 munkás szüntette be a munkát. A sztrákolók zavargást is követtek el s a vezetőség élete e miatt veszélyben forog. A bányában csendőröket összpontosítottak, ami azonban kevés. Tegnap este táviratilag kértek segélyt és intézkedést a bányából. Az ügyész intézkedett, hogy megerősítsék az oltani csendőröket

* **Lengyel zsidók Nagyváradon.** A Budapesten tartózkodó lengyelzsidó társaság, mely ott különféle zsidó énekekkel szórakoztatja a zsidókat, évek óta vágyik Nagyváradra, ahol azonban Gerb Armin főkapitány tekintettel arra, hogy itt van elég énekes is, nem engedte meg nekik a vendég szereplést. A lengyelek végre is a Pester Lloyd egyik riportérének pártfogását kérték és ez tegnap le is jött Nagyváradra s a főkapitánytól kérte a vendégszereplési engedélyt. A főkapitány most is azon állásponton van, mint előbb volt és most is megtagadta az engedélyt. Erre a fogadtatásra nem számított a Pester Lloyd riportere s annál inkább meg volt lepelve, mikor azt meghallotta. A társaság tegnap le is érkezett Nagyváradra, itt azonban aligha fognak egy éjszakánál többet tölteni.

* **A pocsjai patika sorsa.** Pocsjai község lakossága a multkorában egy önálló gyógyszer-tár felállítását kérelmezte. A kérelemmel a vármegye a március havi közgyűlésén foglalkozott és nem véleményezte a gyógyszer-tár felállítását, mert egyrészt nem látja szükségét, másrészt pedig az veszélyeztetné a szomszédos kismarjai gyógyszer-tár életképességét. Az ügy a belügyminiszter elé került, aki az alispánhoz intézett leiratában a vármegye álláspontjára helyezkedik és a gyógyszer-tár felállítását nem engedélyezi.

* **Baptista oselédelhelyező intézet Nagyváradon.** Pár héttel előbb Petry József baptista térfiu cselédelhelyező intézet létesítésére kért engedélyt a várostól. Az intézet teljesen díjtalanul működne s ezért a főkapitány javasolta is az engedély megadását. A tanács tegnap úgy intézte el az ügyet, hogy felhívja Petryt határozott nyilatkozattételre s ha

kijelenti, hogy díjtalanul eszközli a közvetítést, úgy megadja az engedélyt.

* **Himlőjárvány a megyében.** Oláhgyepes községben, mint tudósítók jelenti, pusztító vöröshimlő járvány dühög, amely eddig 25 esetben lépett fel. A járvány különösen az iskolásgyerekek soraiból szedi az áldozatait. A község előljárósága jelentést tett a járványról a főszolgabírónak, aki táviratilag kérte fel az alispánt, hogy az iskolák bezárásáról intézkedjék és egyttal jelenti, hogy ő a saját hatáskörében már megtette a kellő óvintézkedéseket.

* **Bura Károlyék kérelme.** Ismertették Bura Károlynak kérvényét, melyet a városi tanácshoz benyújtott azért, hogy Nagyváradon ne engedjen meg a hatóság idegen zenészeket szerepeltetni. A kérvénnyel tegnap foglalkozott a tanács és azt a rendőrfőkapitánynak adta ki, hogy saját hatáskörében intézkedjék s ha jónak látja, teljesítse a kérelmet.

* **Váltóhamisító gavallér.** Lapunk keddi számában fenti cím alatt egy közlemény jelent meg, amelyben téves információk alapján szándékosság nélkül több bántó tévedés és valótlanosság csuszott be. A nyomozás az ügyben tényleg megindult, de még eddig semmi bizonyosat nem tudnak s mint hiteles helyről értesülünk, a letartóztatásról keringő hír is koholmánynak bizonyult. A fiatalember különben, akinek az édesatyja, nem mint tévesen megirtuk pancsovai ügyvéd, hanem már 16 éve meghalt, nem is tartózkodik Nagyváradon, hanem állomáshelyén Bottfalván van, nem mint tisztviselő, hanem mint napdijs gyakornok. Ezeket, az igazság érdekében készségesen helyreigazítjuk s a vizsgálat fejleményét figyelemmel kísérjük.

* **Fordulat a bombravai gyilkosság ügyében.** A bombravai gyilkosság ügyében tegnap új fordulat állott be. Ugyanis az eddig gyanúsított Nyika József cigánykovács ellen alaptalannak bizonyultak a vádak. A nyomozás során azonban igen terhelő körülmények merültek fel Kovács Trajanné cigányasszony ellen. A cigányasszonyt a csendőrség le is tartóztatta.

* **Az Edison színház nagy sikere.** Az a viszony, amelyet a Molnár Viktor államtitkár vezetése alatt álló budapesti Uránia tudományos színház, a nagyváradai Edison színházzal keresett, élénk bizonyossága annak, hogy az intelligens és szolid alapon vezetett vállalat kiváló híre révén a fővárosban s ily előkelő helyen is méltányolják. Az Edison színház külföldben is ritka sikerekkel dicsekedhetik, bemutatott páratlanul érdekes képeivel, amelyeket alacsony nivóju mozok számára nem is szállítanak. Az új műsor izgató érdekességével állandóan nagy közönséget vonz az Edisonba, amelynek a helyiségei kitűnően vannak szellőztetve. A kerti előadások, amelyek bizonyára pompás nyári szórakozást fognak nyújtani, legközelebb már megkezdődnek.

* **Nagy ékszerlopás.** Tegnap délután eddig ismeretlen egyén Schmid Béla vámház-utcai 43. számú lakásába behatolt és onnan igen értékes ékszereket lopott el. A lopást délután háromnegyed kettő és félhárom órák között követhette el a tettes. Elloptak egy női aranyórát B. J. monogrammal, egy kis aranyláncot, 3 gyűrűt, 1 kis gyűrűt két gyémánttal 1 gyűrűt rubinnal s gyémántokkal, két aranykarperect, egy láncot igazgyöngyökkel. Az ékszerek tokban voltak, azonban a tokot otthagyták az illető. A lakás nem volt bezárva, sőt a szoba ajtaja ki is volt nyitva Schmid a kony-

hában volt a fenti idő alatt s ez alatt mehetett be a tolvaj. Az ékszerek még a délelőtt folyamán megvoltak, amikor azokat a házmesternek meg is mutatta Schmid. Az ellopott ékszerek kézrekerítése ügyében Eleméry Ferenc alkaptány és Maddák Gyula mentek ki helyszíni szemle tartása véget.

* **Nagy Endre cabaretje.** Ma, csütörtökön este kezd meg a Bonbonniere három napos vendégszereplését a Zöldfa-szálló nyári helyiségében. Nagy Endre és tizenkét tagu társulata már tegnap este városunkba érkezett. Az előadás nyolc és fél órakor kezdődik s a program, mely minden este teljeseen más lesz, a múlt évi műsor legsikerültebb számaiból van összeválogatva. A helyárak 6, 4 és 2 korona. Jegyekről egész nap előjegyzéssel lehet gondoskodni a Zöldfában.

* **Tolvaj kereskedősegéd.** Blum Simon virtsli árus feljelentést tett a rendőrségen hogy tegnap délelőtt 9—10 óra között, konyha ajtaja elől elveszett 50 korona értékű kerék, párja. Bott György r. ellenőr a tolvajt Goldstein Miksa 16 éves, facér kereskedősegéd személyében elfogta, aki beismerte, hogy a kerékpárt 16 koronáért eladta Kalenda János kereskedőnek. A vételárból 15 korona 10 fillért nála megtalált a rendőrség. A tolvaj kereskedősegédet a rendőrség lezárta.

x **MOLNAR H.** Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

x **Legdivatosabb nemez és szalma kalapok három koronától kezdve REICHARD áruházában kaphatók.**

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Csütörtök: Bibliás asszony: Nyárai Antal fellépte.

Péntek: Ördög. (Nyárai Antal fellépte.)

Szombat: Drótostót. (Nyárai Antal bucsu fellépte.)

Vasárnap délután: Három feleség, este: Tanítónő. (premier)

Nyárai mint Koldusgróf.

Minél többször látjuk Nyárait, annál szembe-tűnőbbé válik a különbség a régi és a mostani Nyárai között. Elveszett hangját szertelen gesztusokkal pótolja, játékbeli könnyed eleganciáját és mélységét pózokkal helyettesíti. Abban nem hibás, hogy már nem tud énekelni, de játéknak hanyatlását a brettlihez való pártolásának tudjuk be. Ettől féljük a mi utólrhetetlen »Koldusgróf«-unkat, Palásthyt is, ki most szintén a brettlin váltja aprópénzre fényes tehetségét. Rosszul tette egyébként Nyárai, hogy Palásthy legkittűnőbb szerepeiben lépett a közönség elé, akinek szép énekét, rokonszenves, izléses és elegáns játékát nem érheti utól. Vannak neki olyan szerepei — eleget tapsoltuk bennük — amelyekben viszont ő mulja felül legtöbb kollégáját, ezekből kellett volna néhányat kiválasztania; ilyen volt a Rettegi Fridolin szerepe.

Bérczi pompás koldus-alakítását csak Hajnal pótolhatta. Tetszetek a többi új szereplők: Diósy, Batizfalvy és Sik is, Károlyi most is kitűnő volt Malona szerepében. —δ.

Nyárai Antal az Ördögben. Napról-napra fokozódik az érdeklődés Nyárai Antal vendégjátékai iránt s ez érthető is, mert Nyárai kiváló egyénisége minden szerepébe új színeket, új hangokat talál. Most aztán párját ritkító

érdekes élvezetben lesz része a nagyváradai közönségnek, amely nagy megértéssel és sok szeretettel látja régi kedvencének ragyogó művészetét. Nyárai Antal most eljásza Nagyváradon Molnár Ferenc Ördögét. Kétségtelen, hogy péntek este a legnagyobb érdeklődés fordul a színház felé. Esemény lesz ez a Nyárai művészetében, mikor teljes pompájában érvényesítheti minden találékonyságát, egész művészi intelligenciáját. A nagyérdékű előadás iránt már is nagy az érdeklődés s ma már megválthatók a jegyek a pénteki előadásra. Szombaton bucsuzik aztán Nyárai régi bravuros szerepében, amikor a Drótostót Pfeffenkorját játsza.

A tanítónő. Bródy Sándor darabjának a bemutatója Nyárai Antal vendégszereplésének meghosszabbítása miatt vasárnap estére marad.

EGYESÜLETEK.

A 48-as népkör gyűlése.

A nagyváradai 48-as népkör tegnapelőtt igen látogatott választmányi gyűlést tartott volt a Zöldfa szállodában levő helyiségében dr. Stokker József elnöklete alatt.

Dr. Stokker József szép beszéd kíséretében üdvözölte a kör tagjait az új helyiségben tartandó első választmányi gyűlése alkalmából.

Dr. Fenyő Sándor indítványára köszönetét nyilvánította a választmány Katona Mihály ügyvivőnek a költözködés alkalmából fűzött saiert, valamint az elhunyt Greiner Dániel örökösének is a Körnek adományozott 2 drótörténelmi kép adományozásáért. Weisz Lajos pénztárnok pénztári jelentése kapcsán, dr. Dóri Ferenc, Fried Ferenc, dr. Adorján Emil és Déry János választmányi tagok tettek indítványokat a Kör anyagi helyzetének javítására.

A Katholikus Kör választmányi ülése.

Tegnap délután tartotta rendes havi ülését a Kath. Kör választmánya; jelen voltak: Palotay László elnök, Fetsér Antal püspök, dr. Vucskics Gyula, Dus László, Frankó Endre, Imrik S. Zoltán, id. Jelinek Ferenc, Kelemen Zoltán, dr. Krüger Aladár, Bodnár János vál. tagok és dr. Imrik Gusztáv titkár. A választmány folyó ügyeket intézett el. Új tagnak felvétel: Dr. Géher Lambert ügyvéd.

Orvosok gyűlése. A biharmegyei orvogyógyyszerész és természettudományi egyesület f. 15-én pénteken délután 5 órakor a vármegyháza kistermében rendes évi közgyűlést tartja, melyre az egyesület tagja ezuton is meghívotnak. Este 8 órakor társasvacsora a Pannóniában.

TÁVIRATOK.

Ugron a fuzióról.

Budapest, május 13. Ugron tegnap a fuzióról olyan kijelentést tett, hogy a fuzió létrejövételéhez királyi jóváhagyás is szükséges. A király nem lesz ellene az ügynek, mert kedvezően fogják informálni róla. Kossuth és Andrássy miniszterek a királyi kihallgatáson előterjesztéseket fognak tenni a fuzió tárgyában.

Tschirschki Budapesten.

Budapest, május 13. Dr. Wekerle Sándor miniszterelnök ma délben fél két órakor Tschirschki-Boegendorff bécsi német nagykövet tiszteletére reggelit adott, amelyen a miniszterelnökön és a nagyköveten kívül résztvettek: gróf Dessewffy Aurél, a főrendiház elnöke, Justh Gyula,

a képviselőház elnöke, gróf Apponyi Albert és Kossuth Ferenc miniszterek, Wlassics Gyula, a közigazgatási bíróság elnöke, dr. Popovics Sándor és gróf Hadik János államtitkárok és Scoenburg-Waldenburg herceg budapesti német főkonzul.

Szenzációs gyilkosság Budán.

Budapest, május 13. Mosolygó Gyula fűszerkereskedő, akinek üzlete Budán van az Alkotás-utca 10. számú házban, ma délelőtt háromnegyed 10 órakor revolverrel agyonlőtte Bella Anral pékmestert abban a percben, amikor a pékmester kijött egy félreeső helyről. Bella, akit több lövés talált, nyomban szörnyet halt. Mosolygót a rendőrség elé állították, ahol azt vallotta, hogy Bella öt anyagilag, erkölcsileg és politikailag tönkretette. Erkölcsileg azért, mert meggyanusította az ő feleségét, anyagilag azért, mert költséges életmódra készítette. Valomlásának az a része, amelylyel a politikai tönkrejutást indokolja, azt a benyomást keltette, hogy Mosolygó őrt.

NYILTTÉR.

Kiadó.

Elegánsan butorozott szoba parquettes, villanyvilágítás, külön előszoba bejárattal, **azonnal kiadó. Schlauch-tér 2. sz. a.** (Rákóczi-ut sarkán.)

Villanyos megállóhely.

Igazságszolgáltatás.

A dánosi bűnpör.

— A védők elhagyták a termet. —

Rónai Kamill elnök délelőtt tíz órakor nyitja meg a folytatódó főtárgyalást.

Az ügyész bejelenti, hogy három újabb tanu vár kihallgatásra, akik annak idején a csárda környékén cigányokat láttak. A három tanu: Kalmár Vilmos, Takács András és Gáspár János.

Kalmár Vilmos előadja, hogy egy héttel az eset előtt ott volt Szarvaséknál és ott látott a verandán egy cigányasszonyt és két cigányembert. Az egyik cigány azt mondta Szarvas Teréznek: — Jaj de szép vagy lelkem. Terike erre azt válaszolta, hogy mi köze hozzá. »Ha nincs közöm, majd lesz« felelte a cigány.

A következő tanu Gáspár János dohányos. Elmondja, hogy egy héttel a rablógyilkosság előtt egy cigányasszony járt a portáján, aki tejet kért beteg gyermekének. Végig néz a vádlottakon, akik között Trokár Marcsát felismeri.

A következő tanu Schwarcz Gábor nyáregyházi kereskedő. Elmondja, hogy a gyilkosságot megelőző este három cigányasszonyt és három cigányfért látott a csárdában.

Az elnök: Hány óra körül lehetett?

A tanu: Este 7-8 óra között; még világos volt. Felismeri határozottan Tutát és Trokár Marcsát. Párnóra csak gyanakodik. A mikor jobban végignézi a cigányokat, Sztojka Bajkát is felismeri.

A tárgyaláson, mikor még a tanukra kerülhetett volna a sor, az egyik védő kérdést intézett dr. Török Aurél egyetemi tanárhoz, aki mint szakértő szerepelt az ügyben. A kérdésre a szakértő tudományos meggyőződésből megtagadta a feleletet, mire a védők között nagy zaj keletkezett s mindnyájan elhagyták a termet. A védők ezután kijelentették, hogy az ügyvédi kar van megsértve a szakértő maga-

tartásával s emiatt nem hajlandók tovább védeni a dánosi cigányokat. Az elnök figyelmezteti a védőket, hogy az összes eddig felmerült költségeket ők fogják viselni, ha a védelmet megtagadják. Az elnök, mivel a védők továbbra is megmaradnak kijelentésük mellett a tárgyalást hétfőre halasztotta.

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Írta:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.)

(59)

II.

És most vége van a szent hétnek. A katolikus harangok, melyek a kalvária-tragédia szörnyű emlékeire, tompa némaságba merültek, újból felébredtek és nehéz nyelvek megkondul.

Husvét hétfő!

— A feltámadás képe minden elképzelhető anyagokból készíthető, minők: cukor, viasz, szappan stb. — disziti Róma valamennyi cukrászának, szappanosának és szatóczának kátaikat.

Wolnicka báróné derűlten, frissebben és vállalkozóbban mint valaha, tért vissza nápolyi kirándulásából, hoi nemcsak, hogy költségesen egy megtört oszlophoz támaszkodva, Pompéi romjai közt lefényképezte magát, sőt az ily vállalatoknál erősen utjában lévő testessége dacára, két vezető és egy ritka erejű ösvér erélyes segítsége mellett, még a Vesuvot is megmászta. Egy bibornok unokaöcsésének hála, kit azon reményben, hogy valami módon mégis tán hasznot húzhat belőle, a vasuton megszólított, szerencsésen sikerült neki, ő szent-ségénél nem ugyan a mint óhajtott volna magán-kihallgatást, de azon engedélyt megnyerhetni, — hogy a Pápa egy magán-miséjén jelen lehessen és persze, még más háromszáz buzgó katolika lélekkel egyetemben, az ő kezéből vehesse a szentelt osyát.

Ma délelőtt utójára volt a palazzóban, Klotild nővérétől bucsut venni, — melleleg tapintatosan még Sempály után kérdezősködött a Vatikáni szertartásról hűségesen referált és hosszas bölcséleti előadást tartott a gyónás általános és mély jelentőségű szertartásáról.

Sláva, kinek katolicizmusa épen most igen fellengző természetűvé vált és aki a szent hét szombatján hősiessé elszántsággal térden állva csoszogott fel a Scala Santán, anyja leírását a következő érdekes részlettel egészíti ki:

— Nagyon kizárólagos volt, teljesen magunk közt voltunk, egészben csak néhány lengyel családból állt a társaság, — én egy himzettü fekete atlasz ruhámban voltam s hallottam, a mint mögöttem egy ur azt mondá társához: »Ez a hölgy egyetlen, kinek tatyja festőileg van feltűzve.«

Sterzl Cecil a hölgyek látogatása alatt nem is mutatkozott, Zinka szeretetreméltóak, de szórakozottan mosolygott elbeszéléseikhez, mig Clotild báróné igen sok kérdést intézett nővérehez.

Végre Wolniczkáké elsiettek, hogy szinte a bibornok unokaöcs meghívására hamarjában egy püspök-szentelést lássanak.

Körülbelül hat óra lehetett, midőn a tábornok a palazetto salonjába lépett. Utolsó időben e szoba már nem telt oly elragadóan kedves, lakajos hatást. A butorok kecs nélkül szimmetrikusan az inas pedáns izlése szerint valának felállítva és a máskor oly költségesen megtöltött vázákban, csak közönséges, készen vett magnólia és ibolya csokrok illatoztak. (Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A Közgazdasági Bank tőkeemelése.

Nagyvárad legfiatalabb pénzügyintézete, a fejlődésnek indult »Közügazdasági bank« vasárnap délelőtt rendkívüli közgyűlést tartott, melyen az intézet jövőjére nagyfontosságú határozatot hoztak a részvényesek, az alaptőkét ugyanis 100 ezer koronáról 500 ezer koronára emelték föl. A közgyűlés lefolyása ez volt:

Németh Sándor elnöklésével jelen voltak: dr. Szokoly Tamás, Hankovics Ferenc, Klein Jakab, Eleméry Ferenc, Mayr Sándor, Kain Jakab, Heller Mór, Sebő Imre, Nádor Henrik, Feigebaum Lajos, Kezdődy Gyula, Pelley Sándor, Stolz Lipót, Kovács Iván, Groszfeld Dávid, Schwarc Márton, Herskovias Mór, Kiss Bertalan részvényesek.

Németh Sándor megnyitja a rendkívüli közgyűlést, konstatalja a határozatképességet a részvények kétharmadrészenek együttlétével. Ezután dr. Szokoly Tamás terjeszti elő az igazgatóság jelentését, mely szerint az intézet fejlődik és halad. Az intézet fejlődésére azonban zavarólag hat az, hogy a részvények névértéke szokatlanul magas és így nehezen hozhatók torgalomba, de az intézet szerény alaptőkéje mellett a hitelképesség és a részvényesek bizalma sem olyan, a milyet a vállalat elvárhatna. Ezért az igazgatóság javasolja, hogy a 100 drb régi ezer koronás 500 drb 200 korona névértékű részvényre változtassák át, hogy az így meglevő 500 részvény mellé még 2000 egyenként 200 koronás részvényt bocsássonak ki, melyekből 1000 részvény jegyzése már biztosítva van. Ezáltal az intézet alaptőkéje 500.000 koronára emelkedik.

A közgyűlés egyhangúlag elfogadta az előterjesztést, a mivel a pénzügyintézet kétségtelenül szöb jövőnek vetette meg alapját. Az alapszabályok megfelelő módosítása után az igazgatóságba Heller Márton, felügyelőkké Rothmann József és Farkas István, póttaggá Kovács Iván választották meg. Végül a közgyűlés Hankovics Ferenc indítványára Mayr Sándor vezérigazgató buzgó működéséért köszönetet szavazott. — Az új részvények jegyzése már megkezdődött.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, május 13.

Osztrák hitelrészvény	—	—	626.25
Magyar hitelrészvény	—	—	734.75
Leszámitoló bank	—	—	403.—
Rimamurányi	—	—	509.25
Osztrák m. államvasuti részv.	—	—	644.50
Közuti vasut	—	—	528.50
Városi villamos vasut	—	—	282.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. május 13.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	109.25
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	92.—
Magyar koronajáradék	—	—	81.25
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	92.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	95.—
Magyar nyereséj sorsjegy kölcsön	—	—	185.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	140.—
Osztrák járadék papírban	—	—	91.57.
Osztrák járadék ezüstben	—	—	96.50
Osztrák járadék aranyban	—	—	113.75
Osztrák korona járadék	—	—	29.55
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	146.—
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1780.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	260.73
Osztrák magyar államvasuti részvény	—	—	695.50
Magyar hitelbank-részvény	—	—	633.50

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Magyar királyi államvasutak Üzletvezetősége Kolozsvárt.

12966—908. II.

Verseny tárgyalási hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége nyilvános versenyt hirdet a magyar királyi államvasutak Brassó állomási felvételi épületének átalakítása céljából szükséges összes munkák végrehajtására.

A tervek, a költségvetés, az ajánlati minta az esetleg elrendelendő munkák egységárjegyzéke és a szerződés tervezete, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetősége pályafenntartási és építési osztályánál (Bocskay tér 4. sz., II. emelet, 52. ajtó sz.) valamint a brassói osztálymérnökségnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők és ugyanott az ajánlattételhez szükséges nyomtatványok díjtalanul megszereshetők.

Az ajánlatot, valamint a hozzátartozó mellékletet szabályszerű okmánybéllyel kell ellátni, az ajánlatot és mellékleteit két tanu előtémzése mellett alá kell írni és az ajánlatot mellékletes ivvel pecséttel ellátott fonollal kell összekötni.

A szabályszerűen kiállított ajánlatot és mellékleteit pecséttel lezárt sárvényben borítékban kell elhelyezni és legkésőbb 1908. évi június hó 2-án déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének titkárságánál közvetlenül vagy posta útján beküldeni.

Az ajánlat borítékát következő felirással kell ellátni:

„Ajánlat a 12966—982. II. számú verseny tárgyalási hirdetésben kiírt munkálatokra.“

Ajánlattevő köteles bánatpénz gyanánt az általa ajánlott végösszeg 5 százalékát készpénzben vagy biztosítékképpen értékpapirokban, hivatkozással a jelen hirdetés számára legkésőbb az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagy az 1908. évi június június hó 1-én délután 1 óráig a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének gyűjtőpénztárába (Bocskay tér 4. sz., földszint) letenni.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlat-hoz nem csatolandó.

Az értékpapirokat budapesti áru és értéktőzsdén legutóbb jegyzett, de a névértéket meg nem haladár árfolyam szerint számítjuk.

Csak szabályszerűen kiállított, pecséttel lezárt, sárvényben borítékban elhelyezett és az összes munkákra tett ajánlatokat fogunk tárgyalás alá venni.

Bánatpénz nélkül vagy elkésve benyújtott, valamint az olyan ajánlatokat, melyeket nem az előírt módon tesznek, vagy a melyekből valamely melléklet hiányzik, nem veszünk figyelembe.

A beérkezett ajánlatokat 1908. évi június hó 2-án déli 12 orakor a titkárságnál fogjuk felbontani, a mikor az ajánlattevők vagy igazolt képviselőik jelen lehetnek.

Az ajánlatok felett 1908. évi június hó 30-ig történik döntés és ajánlattevők ajánlataikkal azon időpontig kötelezettségben maradnak.

Olyan ajánlattevők, kik a szóban forgó ipari munkálat teljesítésére törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek ajánlatukban ily ipari képesítéssel bíró megbízottat megnevezni.

Az ajánlattevőknek, vagy megbízottjainak ipari képesítésére és a cégbejegyzésre vonatkozó adatok az ajánlatokban felemlítendőek és igazolandók.

Azon ajánlattevők, kik a magyar királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőségével ezideig üzleti összeköttetésben még nem állottak, illetőleg előtte ismeretlenek, tartoznak szállító-képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, a melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

Alólírott üzletvezetőség fenntartja magának azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlati árakra való tekintet nélkül szabadon választhasson.

Kolozsvár, 1908. évi május hó.

Az üzletvezetőség.

5463—908. sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad város összes városrészeire vonatkozó s a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott folyó 1908. évi tőkekamat adó kivétési lajstrom az 1883. évi XLIV. t.-cz. 18. §-a értelmében f. évi május hó 13—20 ik napjain át nyolc napi közszemlére a városi adóhivatal 15-ik számú szobájában a II ik kerület Ujváros és Külváros városrészekre nézve, a 21-ik számú szobájában az I-ső kerület Olasz és III. kerület Váralja, Velence, Csillagváros és a Hegyre nézve a 26-ik számú szobájában azon figyelemzetéssel tétetik ki, miszerint érdekelt adókötelesek, a jelzett lajstromokban ter- hűkre előírt adót ott megtekinthetik s az elleni ne- taláni felszólamlásukat azon adózók, kik ezen adó- nemmel már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezzel a folyó évben először rovatlak meg, ezen adójuknak adókönyves- kájukba történt bejegyzését követő 15 nap alatt —

a városi közigazgatási bizottsághoz címezve — a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújthatják. A később benyújtott felebbezés érdemi tárgyalás alá nem fog vétetni.

Nagyvárad, 1908. évi május hó 10.

Városi adóhivatal.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság.

A »Magyar Élet- és Járadékbiz- tosító Intézet mint szövetkezet« nagy- váradi vezérképviselőéhez tisztességes, megbízható **ügynökök** felvételnek.

Jelentkezhetni a Közgazdasági Bank részvénytársaság Nagy-Teleky-utca 10. sz. a. helyiségében.

Közgazdasági Bank R.-Társaság.

Felhívás

a „MAGYAR TAKARÉKSZÖVETKEZET“ II. évtársulatába való belépésére.

Az évtársulat kezdődik 1908. évi július hó 1-én és tart 1910. évi június hó 30-ig napjáiig.

A szövetkezet célja: tagjait apróbb beté- tek útján való takarékosagra buzdítani, a ta- gok esetleges hiteligenyeit a legutányosabban kielégíteni és az igénybe vett hitel visszafizeté- sére könnyű módot nyújtani.

A szövetkezet tagja lehet bárki, aki magát arra kötelezi, hogy a szövetkezet pénztárába 3 éven át hetenkint legalább 20 fillért befizet. A szövetkezet tagja a teljesített befizetések négy- ötöd részét minden kezes nélkül bármikor köl- csön veheti.

Egy üzletrész hetenként 20 fillér befizeté- sére kötelez. Az aláírás alkalmával az első heti részlet és minden üzletrész után 5 fillér üzlet- költség fizetendő be.

A »Magyar Takarékszövetkezet« tagjai ké- nyelmére azt az újítást hozza be, hogy a befi- zetések eszközlése céljából nem kell az intézet helyiségébe hétről-hétre feljönniök, a mi tetemes idővesztéssel jár, mert a szövetkezet (óvadék mellett alkalmazott) pénzbeszedője minden hé- ten felkeresi a tagokat lakásukon, hogy a heti befizetés összegét átvegye s azt az alapszabá- lyokban előírt módon nyugtázza.

A szövetkezet a »Magyar Bank« r.-t. he- lyiségében székel. (Fő-utca, Bazár-épület.)

Nagyváradon, 1908. évi május hó 7-én.

A „MAGYAR TAKARÉKSZÖVETKEZET“ igazgatósága.

Félix-gyógyfürdő nyári idény megnyitása.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy **május hó 17-én azaz vasárnap az összes fürdő- és vendéglőhelyiséget** a t. vendégek rendelkezésére bocsájtom.

Az évadra szerződött **ifju PURCSI PEPI** közkedvelt zenekara közreműködése mellett.

Hirneves konyhám, tisztán kezelt boraim, pontos kiszolgálás, mérsékelt étlap áruk mindig a t. közönség rendelkezésére állanak.

Tisztelettel

KOMZSIK ALAJOS
fürdőbérő.

Gépjavitó műhely

NAGYVÁRAD

Hattyu- és Vitéz-utcák sarkán.

Teljesen korszerűen, legújabb gépekkel felszerelve és villanyerőre berendezve. Készíték, javítok és szerelék mindennemű gazdasági gépet, modern berendezéseket, gőzgépeket. Elvállalom nyomdai gépek javítását is felelősség mellett.

A nagyérdemű közönség tömeges pártfogását kéri:

Schmidt Frigyes.

Legjobb
a
Moskovits
cipők.
Kossuth-utca 5.

Új butor nagyraktár!

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy saját

kárpitos, asztalos, esztergályos műhelyünket és bútortelepünket kibővítettük és azt a mai naptól kezdve

Pelleyné és
Schmidt

bejegyzett cég alatt fogjuk tovább vezetni. Minden törekvésünk oda irányul, hogy a legkényesebb izlésnek is eleget tegyünk. Araink igen szolidak. Szilárd munkánk és pontos kiszolgálásunkért több oldalról már is elismerésben részesültünk. Allami hivatalnokok és katonatiszt uraknak igen előnyös árt számítunk.

A n. é. vevőközönség szives pártfogását kéri

Pelleyné és Schmidt

NAGYVÁRADON, Teleky-utca 24. sz.

!! Kedvező fizetési feltételek !!

Saját érdeke

minden hölgynek, hogy

tavaszi ujdonságainkat

női ruhaszövetek, selymek, delinek és mosóárukban, ugyszintén tavaszi női felöltők és taft kabátokban megtekintse.

Szebbet, jobbat, divatosabbat

sehol olcsóbban nem kap mint nálunk.

Két nagy csődtömegből

került 2500 méter gyapju delin à 50 kr., valódi »Koechlin«-féle levartimok à 42 kr., 1000 méter csikos tavaszi kelme 75 krajcártól, 1650 méter szines és fekete taft 1 frt 20 kr.-ért, 120 széles taft fihr és liberty selyem még nem létezett olcsó ár 2 frt 88 kr.

Struc boák, selyem alsók, japán övek

27 százalékkal olcsóbb mint bárhol.

Vászon és asztalneműekben

a régi elismert szolid minőségek és árák.

Nagybecsű pártfogást kérjük:

Wallerstein
Fülöp Fiai

Bémer-tér, Pannonia mellett

!! Kedvező fizetési feltételek !!

A 4%-OS

Magyar koronajáradék kötvény

junius hó 1-én esedékes szelvényeit

■ már folyó hó 20-tól kezdve ■

költségmentesen beváltja a

Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és

Termény-Hitelbank.

UJ CUKRÁZDA.

A tisztelt vevőimnek és a vidéki közönség szives tudomására hozom, hogy legújabb fióküzletemet a mai kor igényeinek megfelelően Rákóczi-ut 9. (a Kalapgyár városi raktárával szemben) rendeztem be. — Reggeli és oszonna kávé, csokoládé és finom sütemények. = Kapható fagyalt és jegeskávé. = Megrendeléseket 1 koronától tejszín tortákra elfogadok úgy helyben, mint vidékre.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve kiváló tisztelettel

KOVÁCS JÁNOS,

cukrász.

FŐ-ÜZLET: Rákóczi-ut 9. FIÓK-ÜZLETEK: Szent János-utca 38. és Rákóczi-ut és Sztaroveszky-utca sarkán, ifj. Popper József házában. ::

Valódi brünni szövetek

Az 1908. évi tavaszi és nyári idényre.

Egy szelvény	1 szelvény 7 korona
3-10 m. hosszú	1 szelvény 10 korona
teljes férőruhához (Kabát, nadrág és mellény)	1 szelvény 12 korona
elégendő, csak	1 szelvény 15 korona
	1 szelvény 17 korona
	1 szelvény 18 korona
	1 szelvény 20 korona

Egy szelvényt fekete szalonruhához 20.— K.-ért, szintúgy felöltőszövetet, turistalódent, selyemkangarnt stb. stb. gyári árákon küld a mint megbízható és szolid cég mindenütt ismert postógyári raktár

SIEGEL-IMHOF Brünn.

Minták ingyen és bérmentve.

Az előnyök, a melyeket a magánvevő élvez, na szövetszükségletét közvelem Siegel-Imhof cégnél, a gyári piacon rendeli meg, igen jelentékenyek. Szabott, legolcsóbb árák. Óriási választék. Mintahű, figyelmes kiszolgálás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen friss áruban.

Pável-utca 27. sz. a.

ujjonnan épülő házban több

5, 4, 3 szobás lakás

= a novemberi negyedre =

kiadó.

Minden lakás parkettezve, villamos világítással a szükséges mellékhelyiségeken felül előszoba, fürdőszoba és cselédszobával van ellátva.

Felvilágosítást ad a délutáni órákban:

Dr Mihely Lajos,
ügyvéd.